

Kredito unijų ir Lietuvos centrinės kredito unijos veiklos apžvalga 2014 m. IV ketvirtis

Kredito unijos. 2015 m. sausio 1 d. Lietuvoje veikė 74 kredito unijos, jos vienijo beveik 150 tūkst. narių. Kaip ir praėjusio ketvirčio pabaigoje, Lietuvos centrinės kredito unijos (LCKU) narės buvo 63 kredito unijos, 11 unijų LCKU nepriklausė.

2014 m. ketvirtąjį ketvirtį kredito unijų turtas padidėjo 6,8 proc. (palyginti su 2014 m. sausio 1 d. duomenimis, sumažėjo 0,6 %) ir 2015 m. sausio 1 d. sudarė 2,1 mlrd. Lt (617,2 mln. Eur). Didžiausią įtaką turto augimui turėjo padidėję kredito unijų narių indėliai.

Kredito unijų sistemos kai kurių veiklos rodiklių kaita

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Suma				Pasikeitimas 2014 m. IV ketv., proc.	Pasikeitimas per metus, proc.
		2014-01-01, mln. Lt	2014-10-01, mln. Lt	2015-01-01			
				mln. Lt	mln. Eur		
1.	Turtas (aktyvai)	2 144,2	1 994,9	2 131,1	617,2	6,8	-0,6
2.	Pinigai	16,9	12,7	17,4	5,1	37,3	3,3
3.	Lėšos bankuose	30,4	19,0	42,5	12,3	2,3 k.	39,8
4.	Lėšos LCKU	292,2	227,1	297,7	86,2	31,1	1,9
5.	Vyriausybės vertybiniai popieriai (VVP)	646,1	721,9	763,4	221,1	5,8	18,2
6.	Suteiktos paskolos	1 027,6	925,5	910,1	263,6	-1,7	-11,4
7.	Specialieji atidėjiniai paskoloms	63	40,6	59,5	17,2	46,6	-5,6
8.	Specialiųjų atidėjinių paskoloms ir paskolų santykis (%)	5,8	4,2	6,1	6,1	-	-
9.	Isiskolinimai LCKU	62,6	80,1	64,2	18,6	-19,9	2,6
10.	Indėliai	1 868,1	1 698,6	1 847,1	535,0	8,7	-1,1
10.1.	Kredito unijų narių ir asocijuotųjų narių	1 855,8	1 688,6	1 837,4	532,1	8,8	-1,0
11.	Pajinis kapitalas	208,7	174,8	177,6	51,4	1,6	-14,9
12.	Einamųjų metų pelnas (nuostolis)	-39,4	10,3	4,3	1,3	-	-

Kredito unijų turto struktūra ataskaitinį ketvirtį, kaip ir per metus, kito nedaug. Reikšmingiausią kredito unijų turto dalį (42,7 %) sudarė nariams suteiktos paskolos (910,1 mln. Lt, arba 263,6 mln. Eur), ataskaitinį ketvirtį sumažėjusios 1,7 proc. Paskolų portfelio mažėjimą nulėmė ataskaitinį ketvirtį išaugę specialieji atidėjiniai. Nors paskolų portfelis traukėsi, tačiau, pateiktų ataskaitų duomenimis, 2014 m. ketvirtąjį ketvirtį buvo teikiamos naujos paskolos – kredito unijos teikė būsto paskolas ir finansavo verslą. Dėl to per minėtą laikotarpį paskolos, suteiktos juridiniams asmenims, padidėjo iki 224 mln. Lt (64,9 mln. Eur), o jų dalis, mažėjusi nuo 2013 m., šį ketvirtį padidėjo 0,7 proc. punkto ir 2015 m. sausio 1 d. sudarė 24,6 proc. visų paskolų.

Ataskaitinį ketvirtį kredito unijų suteiktų paskolų kokybė blogėjo, todėl padidėjęs specialiųjų atidėjinių poreikis nulėmė paskolų vertės sumažėjimo išlaidų augimą. Kredito unijų suformuoti specialieji atidėjiniai per minėtą laikotarpį padidėjo 46,6 proc., o jų ir paskolų santykis – beveik 2 proc. punktais (iki 6,1 %). Kredito unijų paskolų portfelyje padidėjo neveiksnių paskolų dalis. **Didėjantys kredito unijų nuostoliai dėl blogų paskolų ir blogėjantys kredito unijų sistemos paskolų portfelio kokybę apibūdinantys rodikliai rodo, kad jos privalo ypač daug dėmesio skirti kapitalo, pakankamo stabiliai veiklai užtikrinti, kaupimui.**

Kredito unijos toliau investavo į ilgalaikius VVP, tam naudodamos pritrauktų indėlių, kurių didžiausią dalį sudaro 12 mėn. trukmės indėliai, lėšas. Ataskaitinį ketvirtį kredito unijų investicijos į VVP padidėjo 5,8 proc. – iki 763,4 mln. Lt (221,1 mln. Eur) ir 2015 m. sausio 1 d. sudarė 35,8 proc. kredito unijų turto. Pažymėtina, kad dvejus metus iš eilės

daugiau investavusios į Europos Sąjungos valstybių narių ir Europos ekonominės erdvės valstybių VVP, kredito unijos ataskaitinį ketvirtį vėl aktyviau investavo į Lietuvos Respublikos VVP. Lietuvos Respublikos VVP portfelis, 2014 m. ketvirtąjį ketvirtį padidėjęs daugiau nei 7 proc. – iki 441,1 mln. Lt (127,8 mln. Eur), 2015 m. sausio 1 d. sudarė 57,8 proc. visų kredito unijų investicijų į VVP, arba 0,8 proc. punkto daugiau nei ketvirčio pradžioje. Pažymėtina, kad, investuodamos į VVP, kredito unijos užtikrina didelį likvidumą, nes, susiklosčius nepalankioms sąlygoms ar prireikus didesnės apimties išteklių įsipareigojimams įvykdyti, reikalingas likvidžias lėšas galėtų gauti juos pardavusios, tačiau, atsižvelgiant į tai, kad nemažai investuoja į ilgus trukmės ir žemus investicinius reitingus turinčius vertybinius popierius, jos prisiima sandorio šalies ir rinkos riziką. Todėl kredito unijoms, agresyviai investuojančioms į VVP, Lietuvos bankas numato taikyti individualias priežiūrinės ir riziką ribojančias priemones. Be to, Lietuvos bankas, įgyvendindamas Kredito unijų įstatymo nuostatas dėl investavimo į vertybinius popierius, rengia Kredito unijų investavimo į ne nuosavybės vertybinius popierius taisykles. Jose numatoma pateikti laikinai laisvų lėšų investavimo, investicinio portfelio ir vertybinių popierių vertinimo reikalavimus.

Nors kredito unijos didino investicijas į VVP, tačiau, augant indėliams, jų lėšos bankuose ir LCKU ataskaitinį ketvirtį padidėjo – ketvirčio pabaigoje jos sudarė 16 proc. viso kredito unijų turto.

Ataskaitinį ketvirtį kredito unijos, nors ir nedaug, tačiau toliau mažino indėlių palūkanų normas. Pateiktų ataskaitų duomenimis, dauguma kredito unijų ketvirčio pabaigoje už populiariausius, t. y. 12 mėn. trukmės indėlius nacionaline valiuta, siūlė indėlininkams ne didesnes negu 1,6 proc. dydžio metines palūkanas (metų pradžioje už šiuos indėlius dauguma kredito unijų mokėjo 1,5–2,5 %). Nepaisant mažinamų indėlių palūkanų normų, kaip minėta, indėliai kredito unijose augo. Pateiktų ataskaitų duomenimis, 2014 m. ketvirtąjį ketvirtį indėlių portfelis padidėjo 8,7 proc. ir ataskaitinę datą sudarė 1,8 mlrd. Lt (535 mln. Eur) arba buvo 1,1 proc. mažesnis negu prieš metus. Tikėtina, kad indėlių augimą paskatino artėjanti euro įvedimo data, nes indėliai iki pareikalavimo išaugo daugiau negu terminuotieji, o jų dalis padidėjo daugiau nei 3 proc. punktais – iki 22,6 proc. indėlių. Fizinėlių asmenų indėliai ir toliau sudarė didžiausią indėlių dalį (97 %).

Kredito unijų pajinis kapitalas ataskaitinį ketvirtį truputį padidėjo ir, 2015 m. sausio 1 d. duomenimis, sudarė 177,6 mln. Lt (51,4 mln. Eur). Priimtos Kredito unijų įstatymo pataisos sudaro galimybę didinti kredito unijos kapitalą jos nariams įsigyjant privilegijuotuosius pajus.

Neaudituotų finansinių ataskaitų duomenimis, dėl išaugusių paskolų vertės sumažėjimo išlaidų ataskaitinį ketvirtį kredito unijos patyrė 6 mln. Lt nuostolių, tačiau 2014 m. jų veiklos rezultatas – 4,3 mln. Lt (1,3 mln. Eur) pelno (2013 m. jos patyrė 39,4 mln. Lt (11,4 mln. Eur) nuostolių). Pelningai dirbusios 54 kredito unijos uždirbo 21,6 mln. Lt (6,3 mln. Eur) pelno, o 20 nuostolingai dirbusių unijų patyrė 17,3 mln. Lt (5 mln. Eur) nuostolių. 2014 m. kredito unijos uždirbo 12 proc. daugiau pajamų ir patyrė 16,5 proc. mažiau išlaidų nei 2013 m. Palūkanų pajamos, sudariusios 60 proc. visų pajamų, buvo pagrindinis kredito unijų pajamų šaltinis. Reikšmingą pajamų dalį (32,7 %) sudarė vienkartinio pobūdžio pajamos, gautos iš operacijų vertybiniais popieriais – pelnas, gautas pardavus vertybinius popierius, sudarė 37,2 mln. Lt (10,8 mln. Eur), pelnas dėl vertybinių popierių vertės pasikeitimo – 10,2 mln. Lt (3 mln. Eur). Kai kuriose kredito unijose pajamos, gautos iš operacijų vertybiniais popieriais, sudaro didžiąją pajamų dalį. Atkreiptinas dėmesys, kad kai kurios kredito unijos patiria joms reikšmingų išlaidų įsigydamos neproporcingai brangias ir abejotino būtinumo investicinio konsultavimo ar kitas paslaugas ir mokėdamos šių paslaugų teikėjams nemenkus mokesčius (periodinius, sėkmės, už papildomas konsultacijas ir t. t.). Šios išlaidos neigiamai veikia kredito unijų kapitalą. **Atsižvelgiant į tai, kad, kaip minėta ir ankstesnėse apžvalgose, kapitalo stiprinimas yra vienas iš svarbiausių kredito unijų sektoriaus uždavinių, tvaraus kapitalo formavimui jos privalo panaudoti visas priemones, įskaitant ir uždirbtą pelną.**

Pateiktų 2015 m. sausio 1 d. ataskaitų duomenimis, kredito unijų kapitalo pakankamumo rodiklis sudarė 22,82, likvidumo rodiklis – 69,87 proc. Kredito unijų aukštos kokybės likvidusis turtas buvo 477,6 mln. Lt (138,3 mln. Eur), o grynasis netenkamų pinigų srautas – 16,1 mln. Lt (4,7 mln. Eur). Visos kredito unijos ataskaitinę datą vykdė likvidumo normatyvą, o vienos kredito unijos kapitalas buvo nepakankamas kapitalo pakankamumo normatyvo vykdymui užtikrinti, dar vienai kredito unijai nepakako aukštos kokybės likvidžiojo turto grynam netenkamų pinigų srautui padengti. Be to, septyniolika kredito unijų, daugiausia rezervavusios bankų sąskaitose lėšas, reikalingas litų keitimui į eurų, nevykdė didžiausios paskolos sumos vienam skolininkui normatyvo. Dauguma kredito unijų pateikė informaciją, kad sausio mėn. jau vykdė veiklos riziką ribojančius normatyvus. Kredito unijoms, neužtikrinusioms veiklos riziką ribojančių normatyvų vykdymo, bus taikomos Kredito unijų įstatyme numatytos poveikio priemonės.

Lietuvos Respublikos Seimo sudaryta darbo grupė toliau rengia Tvarios kredito unijų veiklos koncepciją. Ja siekiama pertvarkyti Lietuvos kredito unijų sistemą ir sudaryti sąlygas efektyviai ir tvariai kredito unijų sektoriaus veiklai.

Lietuvos centrinės kredito unijos veiklos apžvalga dėl pasikeitusių finansinių ataskaitų pateikimo terminų bus paskelbta kartu su atnaujinta informacija apie kredito unijų veiklą pagal audituotų 2014 m. finansinių ataskaitų rinkinių duomenis.